

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลังและสภาพปัญหา

สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถานการศึกษาระดับสูง ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ มุ่งพัฒนาความเจริญของทางสติปัญญาและความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์ทรัพยากรมนุษย์ในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจในศีลธรรม วัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ อาจกล่าวได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาไม่ได้มีหน้าที่เฉพาะการจัดการเรียนการสอน เท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินงานตามขอบข่ายงานหลายงานในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น งานวิชาการ งานจัดสภาพแวดล้อมของสถาบัน และงานกิจการนักศึกษา โดยเฉพาะกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานักศึกษา

การจัดการอุดมศึกษา จึงต้องมุ่งทั้งในเรื่องการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ และเรื่องกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพราะกิจกรรมนอกหลักสูตรจะเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาคุณสมบัติเสริมสร้างบุคลิกภาพและสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิต นักศึกษา นอกเหนือไปจากกิจกรรมการศึกษาตามหลักสูตรในชั้นเรียน เพื่อจะทำให้การศึกษาเล่าเรียนสำเร็จเป็นบัณฑิตที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ ความสามารถ มีวิจารณญาณ เสียสละต่อส่วนรวม มีคุณธรรม สุขภาพอนามัยแข็งแรง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2544, หน้า 6) ดังที่จะเห็นได้จากแนวคิดในเชิงยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดไว้คือ มุ่งสร้างคุณภาพพระคัมภีร์สากล และพึ่งพาตนเองได้ สร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น ปฏิรูปการบริหารและการจัดการเพื่อคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพ เป็นคนเก่ง มีความสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีองค์ความรู้เฉพาะด้านอย่างลึกซึ้ง เพื่อการพึ่งพาตนเองและการแบ่งปันได้ ทั้งนี้เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่พึงประสงค์และเป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2543, หน้า 15)

โดยที่กิจกรรมนักศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษาใช้เพื่อพัฒนานักศึกษาแต่ละคนให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ กิจกรรมนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

ในการพัฒนานักศึกษา เพราะการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่ได้เน้นการผลิตบุคลากรเพื่อออกไปประกอบอาชีพอย่างเดียว แต่ต้องหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาของบุคคล สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตในสังคม รู้ซึ่งกับวัฒนธรรม รู้จักตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีความรับผิดชอบต่อชุมชน กิจกรรมนักศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษาใช้ในการพัฒนานุคลิกภาพและศักยภาพของนักศึกษา (สำเนา ขจรศิลป์, 2525, หน้า 1) กิจกรรมนักศึกษาจึงเป็นสถานการณ์จำลองให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์และฝึกฝนให้ตนเองมีคุณภาพพร้อมที่จะออกไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นสถาบันการศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาในสังกัด คือ คณะ จำนวน 15 คณะ และวิทยาเขต จำนวน 40 แห่ง รวม 55 แห่ง จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญาในวิชาชีพสายวิชาต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนสายวิชาเกษตรศาสตร์ มีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอน 2 คณะ และ 9 วิทยาเขต ซึ่งได้มุ่งจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบาทภาระหน้าที่ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาอย่างมีความรู้ ทักษะ ที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ สุจริต ความมานะอดทน ความสำนึกในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2545, หน้า 3) นอกจากนั้น การจัดการศึกษาของคณะและวิทยาเขตสายวิชาเกษตรศาสตร์ ยังได้มุ่งเน้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย มาตรการและเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยเฉพาะด้านการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษา นโยบายข้อ 9 ที่กล่าวว่า “พัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้เป็นพลเมืองดี สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นพิเศษในเรื่องความสนใจใฝ่รู้ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ มีวินัยในตนเอง การดำรงตนในระบอบประชาธิปไตย และความเป็นไทยในโลกาภิวัตน์

ในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนั้น มีรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการให้นโยบาย ซึ่งการจัดกิจกรรมนักศึกษาแต่ละวิทยาเขตและคณะก็มีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพความพร้อมและศักยภาพของแต่ละแห่ง ในการจัดกิจกรรมนักศึกษานั้น ต้องอาศัยงบประมาณจากเงินบำรุงสโมสรนักศึกษา ที่ได้เรียกเก็บจากนักศึกษาตามระเบียบสโมสรนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษาได้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ตามนโยบายของสถาบันฯ และตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนักศึกษา นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่ผ่านมายังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น ขาดการวางแผน การประสานงาน การประชาสัมพันธ์

การประเมินโครงการ งบประมาณ สถานที่ และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ทำให้การจัดกิจกรรมนักศึกษาไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2545, หน้า 2) นอกจากนั้นการดำเนินกิจกรรมนักศึกษาของคณะและวิทยาเขตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนใหญ่ยังยึดถือระเบียบว่าด้วยสโมสรนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จึงทำให้คณะและวิทยาเขตไม่มีปรัชญา นโยบาย และแนวทางในการจัดกิจกรรมนักศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการนักศึกษาในสถานศึกษาสายวิชาเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาในสถานศึกษาสายวิชาเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนานักศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการนักศึกษา ตามความเห็นของนักศึกษาในสถานศึกษาสายวิชาเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ใน 5 ด้าน คือ ด้านบำเพ็ญประโยชน์ หรืออาสาพัฒนา ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย ด้านจริยธรรม ด้านกีฬา และ ด้านกิจกรรม นิสิตนักศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการนักศึกษาในสถานศึกษา สายวิชาเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตามความเห็นของนักศึกษา จำแนกตำแหน่งกรรมการ กิจกรรมนักศึกษาและสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานในการจัดการนักศึกษาในสถานศึกษาสายวิชาเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และจะเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

คำถามในการวิจัย

1. สภาพการจัดการนักศึกษาในสถานศึกษาสายวิชาเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อยู่ในระดับใด

2. ปัญหาการจัดกิจกรรมนักศึกษาในสถานศึกษาสายวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อยู่ในระดับใด

3. นักศึกษาที่มีตำแหน่งกรรมการกิจการนักศึกษา และ สถานศึกษาแตกต่างกัน มีความเห็นต่อสภาพการจัดกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

4. นักศึกษาที่มีตำแหน่งกรรมการกิจการนักศึกษา และ สถานศึกษาแตกต่างกัน มีความเห็นต่อปัญหาการจัดกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาที่มี ตำแหน่งคณะกรรมการกิจการนักศึกษา และสถานที่ศึกษาที่ต่างกัน มีความเห็นต่อสภาพการจัดกิจกรรมนักศึกษาในสถานศึกษา สายวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แตกต่างกัน

2. นักศึกษาที่มี ตำแหน่งคณะกรรมการกิจการนักศึกษา และสถานที่ศึกษาที่ต่างกัน มีความเห็นต่อปัญหาการจัดกิจกรรมนักศึกษาในสถานศึกษา สายวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมนักศึกษา ใน 5 ด้าน คือ ด้านบำเพ็ญประโยชน์หรืออาสาพัฒนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทย ด้านจริยธรรม ด้านกีฬา และ ด้านกิจกรรมนิตินักศึกษา

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการกิจการนักศึกษา ในสถานศึกษาสายวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปีการศึกษา 2547 จำนวน 511 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

2.2.1 นักศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการกิจการนักศึกษา ในสถานศึกษาสายวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ทั้งหมดจำนวน 220 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ตำแหน่งกรรมการกิจการนักศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มกรรมการบริหารสโมสรนักศึกษา ได้แก่ นายกสโมสรนักศึกษา เลขานุการ อุปนายกคนที่ 1 เภรณญิกคนที่ 1 อุปนายกคนที่ 2 เภรณญิกคนที่ 2 ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ฝ่ายจริยธรรม ฝ่ายเชียร์กีฬา สถาบันฯ ฝ่ายอาสาและพัฒนาชุมชน ฝ่ายนักศึกษาสัมพันธ์ ฝ่ายจัดหารายได้ และฝ่ายกีฬา และ 2) กลุ่มกรรมการบริหารชมรมประกอบด้วยประธานชมรมต่าง ๆ และเลขานุการชมรมต่าง ๆ

3.1.2 สถานที่ศึกษา ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์บางพระ คณะเกษตรศาสตร์ นครศรีธรรมราช วิทยาเขตปทุมธานี วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา (หันตรา) วิทยาเขตพิษณุโลก วิทยาเขตน่าน วิทยาเขตลำปาง วิทยาเขตกาฬสินธุ์ วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตจันทบุรี และ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

3.2 ตัวแปรตาม คือ สภาพ และปัญหาการจัดกิจการนักศึกษา ใน 5 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านบำเพ็ญประโยชน์หรืออาสาพัฒนา

3.2.2 ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย

3.2.3 ด้านจริยธรรม

3.2.4 ด้านกีฬา

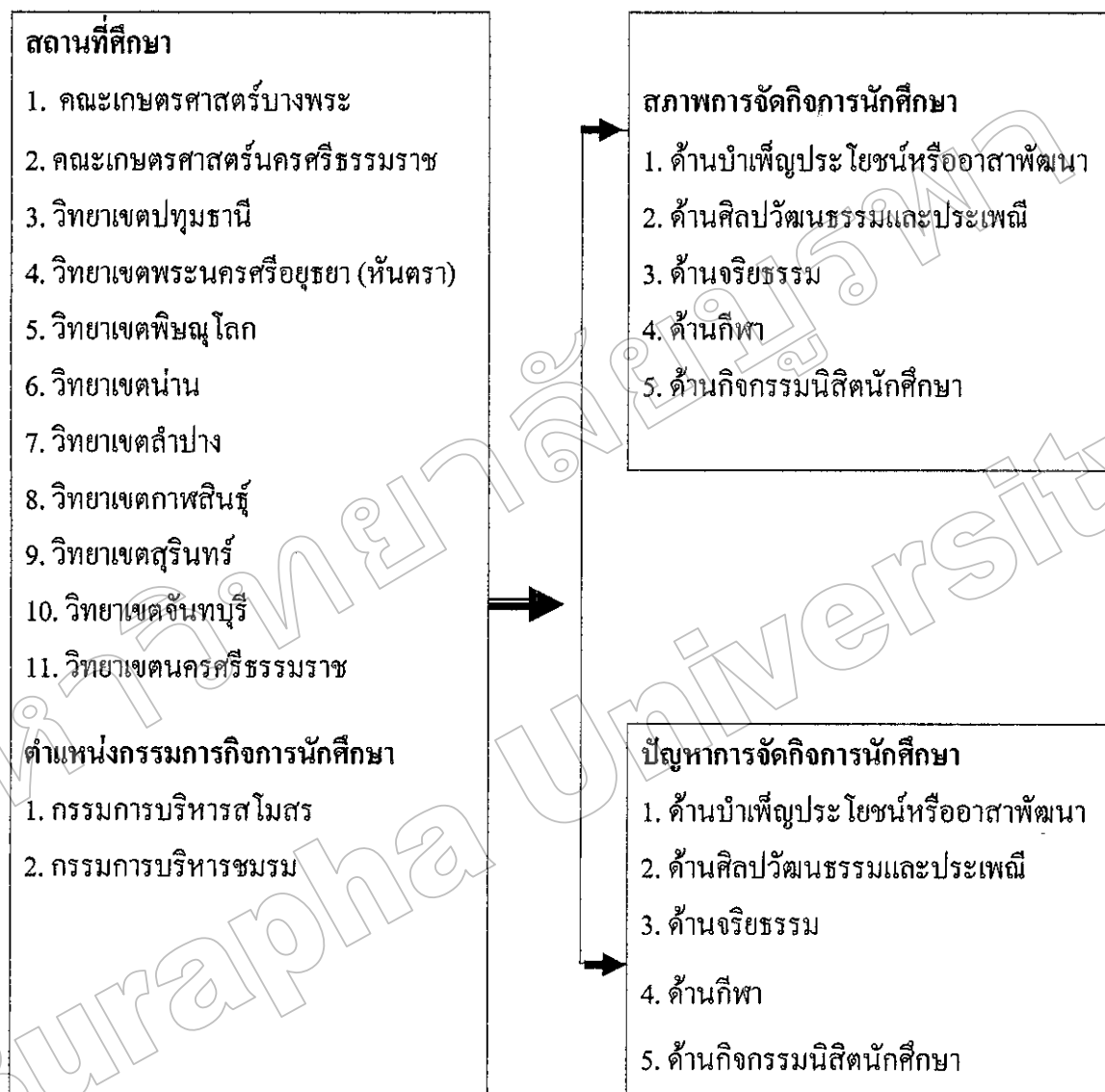
3.2.5 ด้านกิจกรรมนิตินักศึกษา

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยสภาพและปัญหาการจัดกิจการนักศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดการจัดกิจการนักศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2544, หน้า 8-12) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจการนักศึกษาไว้ 5 ด้าน คือ ด้านบำเพ็ญประโยชน์หรืออาสาพัฒนา, ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย, ด้านจริยธรรม, ด้านกีฬา และ ด้านกิจกรรมนิตินักศึกษา โดย ผู้วิจัยกำหนดสถานศึกษาและตำแหน่งคณะกรรมการกิจการนักศึกษา เป็นตัวแปรอิสระ ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการจัดกิจการนักศึกษา หมายถึง สภาพความเป็นจริงสมบูรณ์ ครบถ้วนในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ พิจารณาจากความครอบคลุมลักษณะกิจกรรม และความสมบูรณ์ของกระบวนการดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษา สายวิชาเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จัดให้นักศึกษาหรือให้นักศึกษาจัดขึ้นเองตามความสนใจแต่อยู่ภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษา วัดได้จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษา 5 ด้านคือ

1.1 ด้านบำเพ็ญประโยชน์หรืออาสาสมัคร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาให้มีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในคณะ/วิทยาเขต การออกค่ายอาสาพัฒนา การบริการวิชาชีพแก่สังคม การบริจาคโลหิต การพัฒนาสาธารณสถาน เป็นต้น

1.2 ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เช่น การจัดพิธีไหว้ครู การถวายเทียนจำนำพรรษา การเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การแสดงนาฏศิลป์ดนตรีไทย การจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยและรักษามารยาทไทย เป็นต้น

1.3 ด้านจริยธรรม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรม นุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เช่น การฟังธรรม การอยู่ธรรมาวาส เป็นต้น

1.4 ด้านกีฬา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย สุขภาพและนันทนาการ เน้นกิจกรรม เช่น การจัดกีฬาภายในคณะ/วิทยาเขต กีฬาระหว่างสถาบัน กีฬาระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ เป็นต้น

1.5 ด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีระหว่างนักศึกษาและนักศึกษา กับอาจารย์ที่ปรึกษา และบุคลากรฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา เช่น การอบรม สัมมนา ประชุม เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษา เป็นต้น

2. ปัญหาการจัดกิจการนักศึกษา หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมนักศึกษา ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมนักศึกษา การดำเนินการจัดกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา

3. สถานศึกษา สายวิชาเกษตรศาสตร์ หมายถึง คณะเกษตรศาสตร์ สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่จัดการเรียนการสอนสายวิชาเกษตรศาสตร์ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ บางพระและคณะเกษตรศาสตร์นครศรีธรรมราช และ วิทยาเขต สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่จัดการเรียนการสอนสายวิชาเกษตรศาสตร์ ได้แก่ วิทยาเขตปทุมธานี วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา (หันตรา) วิทยาเขตพิษณุโลก วิทยาเขตน่าน วิทยาเขตลำปาง วิทยาเขตกาฬสินธุ์ วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตจันทบุรี และ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

4. กรรมการกิจการนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมนักศึกษา ประกอบด้วย

4.1 กรรมการสโมสรนักศึกษา ได้แก่ นายกสโมสรนักศึกษา เลขานุการ อุปนายกคนที่ 1 เภรัณญิกคนที่ 1 อุปนายกคนที่ 2 เภรัณญิกคนที่ 2 ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ฝ่ายจริยธรรม ฝ่ายเชียร์กีฬาสถาบันฯ ฝ่ายอาสาและพัฒนาชุมชน ฝ่ายนักศึกษาสัมพันธ์ ฝ่ายจัดหารายได้ และฝ่ายกีฬา

4.2 กรรมการบริหารชมรม ได้แก่ ประธานชมรมต่าง ๆ และเลขานุการชมรม